

מסורת הש"ס

(א) וְיָזַל אֶלְיָן, (ב) בִּיב קִי. ע"ש, (ג) לַעֲלֵי קִיב, שְׁבַת קִיב, ע"ש, (ד) וְלַעֲלֵי קִיב, (ה) וְלַעֲלֵי עֲשִׂי, (ו) סִפָּה בְּגוּמָה, (ז) וְעִי בְּפִירוּשׁ רַשְׁבִּי' בִּיב נָח: דִּי'ה בִי חֲמוּה וְעִי' לֵאמָר, (ח) כֵּל מִלֵּי, (ט) וְכִרְכּוֹת מִנִּי, (י) וְשִׁי' אֶלְיָן, (יא) וְכִיבִי' קִי. מִפִּי רִי'ת עֲשִׂי' ע"ש בְּחֹר דִּי'ה וְלֵאמָר, (יב) דִּי'ה וְלֵאמָר, (יג) וְלַעֲלֵי קִי, (יד) וְשִׁי' מִהֲרַשִׁי' בְּחִדְיוֹת הַלְבוּת,

הגהות הב"ח
(א) גב' משום ממון רחא:

גליון הש"ס
גב' דרש מתא אביא. עי' חוס' ב"ב דף ק. ד"ה ולא תימא:

מוסף רש"י
ושקול אגרא. כלומר הפשיטתא בשוק בשכר לשון כל ואין כלל חילול השם כלל, ולא קרינא ביה ומשעיל אהו מות, דדרשין ליה במסכת שבת (קד). בת"ח שיש רבנן על בגדא, אבל לעשות מלכא להספיק און גנאי (ושב"ס ב"ב ק.). ולא תימא בהנא אגרא. כהן אבי וחשבו גנאי לי הדבר (שם). אמר רב פפא אי לא דרמאי שיכרא. רב פפא מוכר שכי ה"ה כדאמר בלחור נקד (ב"מ כה). טרשא דרב פפא שכי לא פסיד (ברכות יד). ועשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. לא יעיל על אחריס כבוד שבתו (שבת קיח).

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

ק"ג.

גוייטא. כשהולכין במצואות שצלי כרמים וסוסיהן משתמטין מכאן וזורחין ביישוב אמו ודברי להו: שראש אסיה. רופא ואמרי לה ת"ח ותרייהו חד טעמא: סוסיה. משום דהוא נטירותא בקרמא מאויזים ומגנבים: ולא סינכס פרי. נשים שמא תמיעננה עליך רעה: נסיב סלת. שאם תמיעננה השלישית מגלה לך: פשוט נכילתא. הפטט עורה: סלקא לאגרא שירוסך כהדך. כשתלך לדרך אפי' קרובה לא ומזונותיך עמך: מאה קרי בוזא סוסי כנפין להו. אפילו המזונות בוזא אעפ"כ הוליאם עמך: לא שפסי סמא. לא תלמד לשמות סמים מפני שמקצב להון ווסת ויהא לך שאלך ותפזר מעות. ל"א לא תהא רגיל לשמות סממנים כדאמר (לעיל מב: ט) (כולהו שקייני) דמעלי להאי קשה להאי: לא פשוט נכילתא. פסיעה גסה שנוטלת מאור עיניו: ולא תעקר כלא. שן ממש משום חולי: דמלכותייהו אחורי אודנייהו קיימי. כלומר עתידין לגדל ותגדל אימתן וינקמו ממך: אדחלא על כרעך וזינך וזין. צדוד שהחול על רגליך כשצאת מן הדרך מכור מה שהצאת כדי שחמור ותקנה ותציא: שרי כיסך ופסה שקך. כלומר תקבל תחלה המעות ותנס כיסך ואח"כ פתח השק ותן התבואה ללוקחים: קנא מארעא ולא כורא מאיגרא. כלומר טוב ליתן למקום קרוב ולהשתכר מעט מלהשתכר הרבה במדינת הים: סמרי בחלוך לבי סודנא רכוט. אם יש לך תמרים בצלותו כלי שנותנים בו תמרים רוח מיד לבית עושה שכן לעשות מהן שכן שאם תממין תאכלם צין כך וצין כך ותפסיד: מאי סודנא. למה נקרא שם השכר סודנא: סוד נאם. ענה טובה היא שהרי מתעשרין הימנה: וגמילות חסדים. יכול לתת מתנה לעניים ולעשות צדקה וחסד: כל אגב גביא צעיא. כל דבר שצריך לכתוב שטר עליו כגון מלוה ואמנה צעיא גביא כלומר עדיין עומד הוא לגבות ויש לו טורח: מעוט רעות. דפרע להו נהליהו זוזא זוזא: לא צאחרונה. שאם תנס תכנס לצינך צראשונה: אל תרצה בגנות. כלומר אל תהא רגיל לעשות בית צפרהסא במקום מגולה: משום מעשה שהיה. צדוד וצת שצ"ע: משום ממון. שמצוצות לו ממון: רווק. פנוי: תני

גוייטא נינהו דשמיט' סוסיא ואתו דברי להו (וא"ל) רב לרב אסי לא תדור במתא דלא צניף בה סוסיא ולא נבא בה כלבא ואל תדור בעיר דר"ש מתא אסיא ולא תנסיב תרתי אי נסבת תרתי נסיב תלת א"ל רב לרב כהנא הפוך בנבילתא ולא תיפוך במילי א"פשוט נבילתא בשוקא ושקול אגרא ולא תימא כהנא אגרא וגברא רבא אגרא וסניא בי מלתא סלקת לאגרא שירותך כהדך מאה קרי במתא בוזא תותי כנפין ניהו א"ל רב לחייא בריה לא תשתי סמא ולא תשוור נוגרא ולא תעקר ככא ולא תקנא בחייוא ולא תקנא בארמאה תנו רבנן ג' אין מתקנאין בהן ואלו הן נכרי קטן ונחש קטן ותלמיד קטן מ"ט דמלכותייהו אחורי אודנייהו קאי א"ל רב לאיבו בריה טרחי כך בשמעתא ולא מסתייע מילתא תא אגמר מילי דעלמא אדחלא אכרעך וזינך וזין כל מילי זבין ותחרט בר מחמרא דובין ולא תחרט שרי כיסך פתח שקך קבא מארעא ולא כורא מאיגרא תמרא בחלוך לבית סודנא רהיט ועד כמה אמר רבא עד תלתא סאה אמר רב פפא אי לא דרמאי שכרא לא איעתרי א"ר א"ר חסדא אי לא דרמאי שכרא לא איעתרי מאי סודנא אמר רב חסדא סוד נאה וגמילות חסדים אמר רב פפא כל אגב גביא בעי כל אשראי ספק אתי ספק לא אתי ודאתי מעות רעות נינהו ג' דברים א"ר יוחנן משום אנשי ירושלים כשאתה יוצא למלחמה אל תצא בראשונה אלא תצא באחרונה כדי שתכנס בראשונה ועשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות (והוי משתדל עם מי שהשעה משחקת לו) (א"ר) שלשה דברים א"ר יהושע בן לוי משום אנשי ירושלים אל תרבה בגנות משום מעשה שהיה בתך בגרה שחרר עבדך ותן לה (והוי זדור באשתך מחתנה הראשון מ"ט רב חסדא אמר משום ערוה רב כהנא אמר משום ממון) (ה' והא איתנהו אמר רבי יוחנן בשלשה מנוחלי העוה"ב אלו הן הדר בא"י והמגדל בניו לתלמוד תורה והמבדיל על היין כמוצאי שבתות מאי היא דמשייר מקדושה לאבדלתא א"ר יוחנן שלשה מכוזי עליהן הקב"ה בכל יום על רווק הדר בכרך ואינו חושא ועל עני המחויר אבירה לבעליה ועל עשיר המעשר פירותיו בצינעה רב ספרא רווק הדר בכרך הוה

ולא תימא כהנא אגרא. פירשתי צאלו עוזרין (לעיל דף מט: ט): אמר רב פפא אי לא דרמאי שיכרא לא איעתרי. ובשליה אלו עוברין (שם) קאמר רב פפא אי לא דנסיב כהנא לא איעתרי י"ל דהא והא גרמא ליה:

עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. והא דאמרין צ"ב דצ"ה (דף מט: ט): דבהולאט שבתות וימים טובים אס פומת פומתין לו היינו צלנו אס יש לו: דמשייר מקדושה לאבדלתא. שמוע שמייתו בשביל הצדלה ומימא דהא דוקא ט קידוש לילה קודם לציוד יום אכל הצדלה אינה קודמת ט ומפרש מורי הר"י דקידוש יום קרי ציוד יום והכי איתא צירושלמי פרק שלשה שאלו רבי יוסי צסס רבי יעקב צ"ר אלא איזו ציוד יום צפה"ג:

שלא תאכל בשר ואלו הן נכרי קטן ונחש קטן ותלמיד קטן מ"ט דמלכותייהו אחורי אודנייהו קאי א"ל רב לאיבו בריה טרחי כך בשמעתא ולא מסתייע מילתא תא אגמר מילי דעלמא אדחלא אכרעך וזינך וזין כל מילי זבין ותחרט בר מחמרא דובין ולא תחרט שרי כיסך פתח שקך קבא מארעא ולא כורא מאיגרא תמרא בחלוך לבית סודנא רהיט ועד כמה אמר רבא עד תלתא סאה אמר רב פפא אי לא דרמאי שכרא לא איעתרי א"ר א"ר חסדא אי לא דרמאי שכרא לא איעתרי מאי סודנא אמר רב חסדא סוד נאה וגמילות חסדים אמר רב פפא כל אגב גביא בעי כל אשראי ספק אתי ספק לא אתי ודאתי מעות רעות נינהו ג' דברים א"ר יוחנן משום אנשי ירושלים כשאתה יוצא למלחמה אל תצא בראשונה אלא תצא באחרונה כדי שתכנס בראשונה ועשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות (והוי משתדל עם מי שהשעה משחקת לו) (א"ר) שלשה דברים א"ר יהושע בן לוי משום אנשי ירושלים אל תרבה בגנות משום מעשה שהיה בתך בגרה שחרר עבדך ותן לה (והוי זדור באשתך מחתנה הראשון מ"ט רב חסדא אמר משום ערוה רב כהנא אמר משום ממון) (ה' והא איתנהו אמר רבי יוחנן בשלשה מנוחלי העוה"ב אלו הן הדר בא"י והמגדל בניו לתלמוד תורה והמבדיל על היין כמוצאי שבתות מאי היא דמשייר מקדושה לאבדלתא א"ר יוחנן שלשה מכוזי עליהן הקב"ה בכל יום על רווק הדר בכרך ואינו חושא ועל עני המחויר אבירה לבעליה ועל עשיר המעשר פירותיו בצינעה רב ספרא רווק הדר בכרך הוה

דפרע להו נהליהו זוזא זוזא: לא צאחרונה. שאם תנס תכנס לצינך צראשונה: אל תרצה בגנות. כלומר אל תהא רגיל לעשות בית צפרהסא במקום מגולה: משום מעשה שהיה. צדוד וצת שצ"ע: משום ממון. שמצוצות לו ממון: רווק. פנוי: תני

רשב"ם

גוייטא. כשהולכין במצואות שצלי כרמים וסוסיהן משתמטין מכאן וזורחין ביישוב אמו ודברי להו: שראש אסיה. רופא ואמרי לה ת"ח ותרייהו חד טעמא: סוסיה. משום דהוא נטירותא בקרמא מאויזים ומגנבים: ולא סינכס פרי. נשים שמא תמיעננה עליך רעה: נסיב סלת. שאם תמיעננה השלישית מגלה לך: פשוט נכילתא. הפטט עורה: סלקא לאגרא שירוסך כהדך. כשתלך לדרך אפי' קרובה לא ומזונותיך עמך: מאה קרי בוזא סוסי כנפין להו. אפילו המזונות בוזא אעפ"כ הוליאם עמך: לא שפסי סמא. לא תלמד לשמות סמים מפני שמקצב להון ווסת ויהא לך שאלך ותפזר מעות. ל"א לא תהא רגיל לשמות סממנים כדאמר (לעיל מב: ט) (כולהו שקייני) דמעלי להאי קשה להאי: לא פשוט נכילתא. פסיעה גסה שנוטלת מאור עיניו: ולא תעקר כלא. שן ממש משום חולי: דמלכותייהו אחורי אודנייהו קיימי. כלומר עתידין לגדל ותגדל אימתן וינקמו ממך: אדחלא על כרעך וזינך וזין. צדוד שהחול על רגליך כשצאת מן הדרך מכור מה שהצאת כדי שחמור ותקנה ותציא: שרי כיסך ופסה שקך. קבל המעות תחלה ותנס כיסך ואח"כ פתח השק ותנס ללוקח: קנא מארעא ולא כורא מאיגרא. כלומר טוב ליתן למקום קרוב ולהשתכר מעט מלהשתכר הרבה במקום רחוק: סמרי בחלוך לבי סודנא רכוט. אם יש לך תמרים בצלותו כלי שנותנים בו תמרים מהר לעשות מהם שכן שאם תממין תאכלם צין כך וצין כך ותפסיד: מאי סודנא. למה נקרא שם השכר סודנא: סוד נאם. ענה טובה היא שהרי מתעשרין הימנה: וגמילות חסדים. יכול לתת מתנה לעניים ולעשות צדקה וחסד: כל אגב גביא צעיא. כל דבר שצריך לכתוב שטר עליו כגון מלוה ואמנה צעיא גביא כלומר עדיין עומד הוא לגבות ויש לו טורח: מעוט רעות. דפרע ליה נהליהו זוזא זוזא: כדי שפנס צראשונה. אם תנס: אל תרצה בגנות. כלומר אל תהי רגיל לעשות דבר צפרהסא במקום מגולה: משום מעשה שהיה. דדוד וצת שצ"ע דכתיב (שמואל ב' ז') וירא (והנה) אשה רוחלית מעל הגג: משום ממון. שמצוצות לו ממון: דמשייר מקדושה. שיש לו מעט יין ומוע שמייתו בשביל הצדלה: רווק. פנוי: תני

עין משפט
נר מצוה

סח א מ"י פ"י מהלכות
תמנות עייס הלכה
יח טור שו"ע י"ד סימן
רנה סעיף א:
ב (טור א"ח סי' נלן):

רבינו חננאל

אמר ליה רב לרב כהנא
הפוך נבילה ולא תהפוך
במילי. נטוש נבילה ושקול
אגרא, ולא תימא אגרא כבא
רבא וילא בי מילתא.
סלקת לאגרא שירותך
בהדך, כלומר כבד סעודתך
תהיה עמך. קרי בוזא
במתא, וזדורין לך קרא
בשרה, אל תחולל בו אלא
הביאהו בידך. אמר ליה רב
לחייא בריה לא תשתה
סמא, דמתנהו גופך כהאי.
ולא תשוי באיגרא, כי
המעלות במחשיות הגוף.
ואל תעקר ככא מפני העין.
פ"י, ככא מוכחש (שבפח)
והוא אלצרט בלשון
ישמעאל וכדכתיב ובטלו
הטורחותי כד (מ"ו) עטו,
כלומר, אם יכאב לך אל
תעקרהו שמא תכש
ענין. ואל תקני בחיורא ולא
בארמאה, שמא יפגעו בך.
ולא תשוור נוגרא. אמר ליה
רב לאיבו בריה, טרחי כך
בשמעתא ולא אסתייעא
מילתא, תא אגמר מילי
דעלמא, אדחלא דאורחא,
פ"י בעדורא אבק הדרך על
רגליך קודם שתרצחם,
ובנין זבין כל מילי זבין
ואיחרט זכר. שלשה
דברים צ"י יהושע. אל
תרבה בגנות משום מעשה
שהיה, מעשה דדור שעלה
על הגג וראה בת שבע
ושלח ולקחה. ובתך בגרה
שחרר עבדך ותן לה. הוי
זדור באשתך מחתנה
ראשון, או בעירה או
בממון. א"ר יצחק שלשה
מנוחלי העוה"ב, הדר
בארץ ישראל והמגדל בנו
לתלמוד תורה והמשייר יין
מן הקידוש כדי להבדיל
עליו. שלשה הקב"ה מכזיז
עליהן. על רווק הדר בכרך,
כגון ר' יהושע ור' חנינא
דהוי יתבי בשוק של זונות
ולא מרלי עיניהו ומסתכלי
בהו. וכד משתבעי אמרי
הכי, בחיי רבנן קדישי
ארעא. ועל העשיר המעשר
פירותיו בצנעה, ועל עני
המחויר אבדה לבעלה. רב
ספרא רווק הדר בכרך הוה
כ"י.